

1. Ауэзов М.О. Мысли разных лет, исследования, статьи... - Алма-Ата: КИХЛ, 1959.
2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества – М.: Искусство, 1979.
3. Каузова А.Г. Исполнительская деятельность учителя музыки. /Теория музыкального образования: Учебник для студентов высш.пед. учеб. заведений Э.Б.Абдуллина, Е.В.Николаевой. – М.: Академия, 2004.
4. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М.: Русский язык, 1983.

Резюме

В статье рассматривается культура речи педагога-музыканта. Проблема культуры речи учителя музыки в его профессиональной подготовке занимает не последнее место и представляет собой не только педагогическую, филологическую, но и в более широком смысле показывает социологическую проблему.

Summary

This article considers the culture of speech of the teacher-musician. The problem of speech culture for teacher musician is occupying important place in his professional preparation and it is presenting not just pedagogical, philological problem, but in broader sense it shows social problem.

ҚАЗАҚ СӘНДІК - ҚОЛДАНБАЛЫ ӨНЕРІНДЕГІ МАЗМҮН МЕН ФОРМА БІРЛІГІН ТҮСІНУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

А.Құмаров -

Абай атындағы ҚазҰПУ

Этникалық материалдық мәдениеттің маңызды бөлігін заттық дүниені эстетикалық меңгерумен байланысты болатын қазақтардың дәстүрлі сәндік-қолданбалы шығармашылығы құрайды. Мұның өзі қазақ этносының өзіндік көркем көрінісінің бір үлгісін танытады. Осы өнер қазақтардың эстетикалық, философиялық түсініктерін қалыптастыруда, қазіргі заманғы мәдениетін дамытуда маңызды бір форма жасаушы рөл атқарып келеді. Қазіргі заманғы шеберлердің халықтың көркем мұрасына деген қызығушылығы дәстүрлерге жүгінумен ғана шектеліп қалмайды, ол көшпелілердің көркемдік белгілеріне, эстетикалық нормалардың ғылыми негізделуіне сүйенетін қолданбалы өнердің дамып жетілу үрдістеріне қол жеткізетін талпынушылықпен үлкен ізденіс болып табылады. Қолданбалы өнерге деген қызығушылық, мүдденің өрлей түсуі, суретшілердің, дизайнерлер мен өнер зерттушілердің қызмет пен ізденіс өрісін кеңейте түсті. Өз шығармашылығында өзінің даралығын танытуға талпыну, құндылықтарды жасаудың заманғы лайық идеясын неғұрлым толық білдіруге ұмтылу және дәстүрлі көркем формаларды қайта

жаңғыртуға құлшына түсу, халықтың рухани өткені мен қазіргі кезеңін жаңғырту мұның бәрі халықтың өзіндік ерекшелігін білдіру, өзінің мұрасын жадында тұту мүмкіндігін береді.

Қазақ қолданбалы өнерінің тарихи формаларына жүгінудің өзектілігі оның маңызды даралық қасиеттерін айқындау қажеттілігімен байланысты. Осы арқылы қолданбалы өнердің пайдаланылуы және рәміздік қасиеттерін, мәдени ерекшеліктерін айқындау мен анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар қолөнердің ішкі мазмұн қасиеттерін түсіну және қазіргі заманғы қолданбалы өнер саласында және педагогикалық іс тәжірибеде пайдалану үшін теориялық әрі әдістемелік негіз құруды мүмкін етеді. Қолданбалы өнердің рәміздік функцияларына талдау жасау арқылы эстетика мен өнердің көптеген дәстүрлі мәселелеріне деген жаңа көзқарастарға жол ашылады. Мұның өзі теориялық әрі практикалық маңызға ие.

Мәдениеттегі қолданбалы өнердің алатын орны да алуан түрлі. Қол өнердің өзі адам қызметінің өнімі, қызметті іске асыру құралы болып табылады. Бұлай түсінудің өзі қазіргі дәуірде мәдениеттің ұлттық қасиеттің белгілеуші фактор ретінде көрінеді. Осы айтылғандарға байланысты, арнаулы этнопедагогикалық, өнертанушылық ретіндегі қолданбалы өнер туралы барлық білімдерді жүйелеу өзіндік бір ерекше өзектілікке ие болуда. Қазақ қолөнеріндегі мазмұн мен форма бірлігін біріктіріп қарастыру қажеттілігі туындауда.

Сондықтан басты міндеттер мынандай деп ойлаймыз:

- сәндік-қолданбалы өнердің жалпы кешені мен ою өрнектер, таңба белгілердің рәміздік қызметтерінің жіктелісін құрастыру;
- сәндік-қолданбалы өнердің кешендік маңыздылығы мен мәнін анықтау, оның рәміздік қызметтерінің концептуалды анықтамасын айқындау;
- сәндік-қолданбалы өнермен жалпы дизайндық жиһаз, жабдық сияқты нысандарына жатқызылатын ұлттық элементтерін сараптау және жалпылау;
- сәндік-қолданбалы өнердің қазіргі заманғы үлгілері жинақтап оның трансформациялануын сараптау әдістерін құрастыру.

Қолданбалы өнердің мазмұн мен форма бірлігі қашанда әдістемелік сипатқа ие. Қазіргі заманғы қоғам тәжірибесінің қажеттіліктері сәндік-қолданбалы өнердің ұлттық сарынмен үлгілеуге және көркемдік рәсімделуге мұқтаж. Қазақ сәндік-қолданбалы өнерінің рәміздік элементтерінің құрылымын анықтау үдерісінде және олардың негізінде компьютерлік технологиямен көпнұсқалық құрылым әдісін жасап шығаруға болады. Бұның өзі дизайнерлік және өндірістік, тұрмыстық өмірде ұлттық дәстүрлерді дамытуға, оқу жүйесін жетілдіріп, халықтық дәстүрлерге сүйіспеншілік тәрбиесін мамандардың көркемдік дайындығын оңтайландыруға мүмкін береді. Дәл осы рәміздік функциялар сәндік қолөнер бұйымына айналдырады, сондықтан рәміздік қызметтерін ұғыну, бір ұғымды білдіреді.

Қазіргі заманға сай мәдениет әрқашанда дәстүрлік мәдениеттен

ажыратылмайтынын ескерсек, қазақтың сәндік қолданбалы өнерін мәдени тәжірибенің төлтума қабаты ретінде сипаттама беру, халық мәдениетінің рухани ерекшелігін ашып көрсетеді. Халық шығармашылығының тәжірибесі, формалар түсініктігі, декор және мазмұндық бірлік, халықтық дәстүрлерге ықтиятты қараудың үлгісі ретінде қарастырылады. Этникалық құндылықтар, қазақ халқының мәдени дәстүрлерінің жиынтығы ретінде, мәдениеттің ұлттық ерекшелігінің мемориалды маркерлері болып табылады. Осы кезге дейін шығармаларды сараптауда айқындалғаны; сәндеу сапасы ою өрнектік және қызметтік болып табылады және мұнда белгінің құрылымы мен идеялық мазмұны бір біріне қарама қарсы келмейді. Осыған сәйкес, біз сәндік әшекей белгі әсемділігі мен мазмұндықты білдірудің ерекше формасы деп түсінеміз. Дүниетанымды қабылдау тұтастығына негізделетін қазақ ою өрнектері және дүниетанымдық түсініктемелер, көркемдік пен принциптерді жеткізуші ретіндегі түрлі техника мен көріністерді таңдауды талап етеді. Көркемдік шығармашылық зерттеу әдістерін қайта ойластыру, сәндік өнер шығармаларын дербестік нысандар ретінде емес, бүкіл тарихи, этнологиялық және мәдениеттанымдық контекстіне есепке алу, қолданбалы өнер заттарын өзінің дүниетанымдық көзқарастарының, көркемдік эстетикалық көріністерінің кешенін күрделі құбылыс ретінде қарастыруға болатынын көрсетеді.

Резюме

В данной статье раскрывается проблема содержания и формы казахского декоративно-прикладного искусства. Автор раскрывает педагогические условия их восприятия студентами художественно-графических факультетов.

Summary

In given article the problem of the maintenance and the form of the Kazakh dekorativno-applied art reveals. The author opens pedagogical conditions of their perception students of is art-graphic faculties.